TGAU

CBAC TGAU
Hanes

Cymeradwywyd gan Cymwysterau Cymru

Canllawiau Addysgu: Uned 2 Opsiwn 2.5

Addysgu o 2026
Dyfarnu o 2028

Fersiwn 2 - Chwefror 2025

Nid yw'r cymhwyster hwn a reoleiddir gan Cymwysterau Cymru ar gael i ganolfannau Lloegr.

Yn arbennig i Gymru.
Yn barod i'r byd.

Hoffai CBAC ddiolch i fyfyrwyr ac athrawon Ysgol Uwchradd Fitzalan, Caerdydd ac Ysgol Uwchradd Llanwern, Casnewydd am gymryd rhan yn y gwaith o greu'r cloriau hyn.

Cynnwys

Cyflwyniad 1
- Nodau'r Canllawiau Addysgu 1
- Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cymorth: 1

Strwythur y cymhwyster 2
Asesu 3
- Crynodeb o'r Asesu Uned 2 3

Amcanion asesu a phwysoli Uned 2 3
Trosolwg o Uned 2: Opsiwn 2.5 4
Cynllun Dysgu ar gyfer Opsiwn 2.5 5
Profiadau Dysgu 20
Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru 21
Geirfa ar gyfer Opsiwn 2.5 28

© WJEC CBAC Ltd. 2025

CRYNODEB O NEWIDIADAU

Fersiwn	Disgrifiad	Rhif y dudalen
2	Addaswyd i, dyfarnwyd am y tro cyntaf yn Haf 2028.	1

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cyflwyniad

Mae CBAC TGAU Hanes wedi'i gymeradwyo gan Cymwysterau Cymru ac mae ar gael i bob canolfan yng Nghymru. Bydd yn cael ei ddyfarnu am y tro cyntaf yn Haf 2028, gan ddefnyddio graddau A* i G.

Nodau'r Canllawiau Addysgu

Prif nod y Canllawiau Addysgu yw cefnogi athrawon wrth iddynt gyflwyno CBAC TGAU Hanes a chynnig arweiniad ar ofynion y cymhwyster a'r broses asesu. **Ni fwriedir i'r Canllawiau Addysgu fod yn ddogfen gynhwysfawr i gyfeirio ati** ond yn hytrach i gynnig cefnogaeth i athrawon proffesiynol wrth ddatblygu cyrsiau ysgogol a chyffrous sydd wedi'u teilwra i anghenion a sgiliau'r dysgwyr.Mae'r canllawiau'n cynnig gweithgareddau posibl yn yr ystafell ddosbarth a chysylltau i adnoddau digidol defnyddiol (gan gynnwys ein deunyddiau digidol ein hunain, sydd ar gael yn rhad ac am ddim, a rhai o ffynonellau allanol) i roi syniadau ar gyfer gwersi diddorol ac atyniadol.

Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cymorth:

- deunyddiau asesu enghreifftiol a chynlluniau marcio
- digwyddiadau dysgu proffesiynol
- adroddiadau arholwyr ar bob uned
- y gallu i gysylltu'n uniongyrchol â'r swyddog pwnc
- adnoddau ar-lein am ddim
- Dadansoddi Canlyniadau Arholiadau
- Adolygu Arholiadau Ar-lein.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Strwythur y cymhwyster

Mae CBAC TGAU Hanes yn cynnwys pedair uned.Rhaid i'r cyfuniad o opsiynau a ddewiswyd ar gyfer Unedau 1, 2 a 3 gynnwys un uned oesoedd canol, un uned fodern gynnar ac un uned fodern.

Yn Uned 4, gall canolfannau ddewis ailadrodd cyfnod amser a astudiwyd yn flaenorol yn Unedau 1, 2 neu 3. **Fodd bynnag, ni ddylai'r testunau a ddewisir ar gyfer eu hastudio yn Uned 4 ailadrodd na gorgyffwrdd â chynnwys unrhyw un o'r unedau eraill a ddewisir.**

Cymhwyster unedol yw hwn ac nid yw'n cynnwys haenau. Nid oes hierarchaeth o ran trefn addysgu'r unedau.

	Teitl yr uned	Math o Asesiad	Pwysoli
Uned 1	Astudiaeth fanwl ar hanes Cymru	Arholiad ysgrifenedig	30%
Uned 2	Astudiaeth fanwl ar hanes Ewrop a/neu'r Byd	Asesiad Di-arholiad	20%
Uned 3	Astudiaeth o gyfnod yn hanes y byd	Arholiad ysgrifenedig	30%
Uned 4	Cymdeithas sy'n newid	Asesiad Di-arholiad	20%

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Asesu

Crynodeb o'r Asesu Uned 2

Uned 2: Astudiaeth fanwl ar hanes Ewrop a/neu'r Byd
***Asesiad di-arholiad ar sgrin:* 3 awr**
20% o'r cymhwyster

80 marc

Bydd dysgwyr yn astudio un o'r chwe thestun hanesyddol canlynol i gynnal astudiaeth fanwl a fydd yn rhoi dealltwriaeth iddynt o fater yn hanes Ewrop a/neu'r byd.

Yr Oesoedd Canol

2.1 Genghis Khan tua 1162–tua 1227: astudiaeth achos ar imperialaeth yr oesoedd canol

2.2 Y Pla Du tua 1330–tua 1360: astudiaeth achos ar gymdeithas yr oesoedd canol

Modern Cynnar

2.3 Concwest Sbaen ar yr Asteciaid tua 1492 – tua 1525: astudiaeth achos ar drefedigaethedd fodern gynnar

2.4 Süleyman I tua 1520–tua 1566: astudiaeth achos ar imperialaeth fodern gynnar

Modern

2.5 Y Drydedd Reich, tua 1933 – tua 1945: astudiaeth achos ar genedlaetholdeb modern

2.6 Afghanistan tua 1979 – tua 2001: astudiaeth achos ar gydberthynas fodern y gwledydd

Ar gyfer yr asesiad di-arholiad, bydd dysgwyr yn cynnal ymholiad hanesyddol, gan gynnig ymateb â ffocws ar fater penodol.

Bydd dysgwyr yn cwblhau asesiad Uned 2 yn ddigidol drwy lwyfan e-asesu CBAC.

Amcanion asesu a phwysoli Uned 2

AA2	Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth at gysyniadau hanesyddol megis achos a chanlyniad, parhad a newid, tebygrwydd a gwahaniaeth, ac arwyddocâd	5%
AA3	Dadansoddi, gwerthuso neu wneud penderfyniadau ar ddeunydd ffynhonnell, dehongliadau hanesyddol a dadleuon hanesyddol, gan gyfuno'r llinynnau hyn lle bo hynny'n briodol	5%
AO4	Dewis, defnyddio a chymhwyso sgiliau a thechnegau yn ymarferol i ymgymryd ag ymholiadau hanesyddol.	10%

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Trosolwg o Uned 2: Opsiwn 2.5

Astudiaeth fanwl ar hanes Ewrop a/neu'r Byd
(20% o'r cymhwyster)

Pwrpas Uned 2 yw darparu dealltwriaeth fanwl o fater yn hanes Ewrop a/neu'r byd drwy astudio ffynonellau a dehongliadau hanesyddol.

Bydd dysgwyr yn astudio un o chwe thestun hanesyddol i gynnal astudiaeth fanwl a fydd yn rhoi dealltwriaeth iddynt o fater yn hanes Ewrop a/neu'r byd. Yna byddant yn cynnal ymholiad hanesyddol yn seiliedig ar eu dewis o destun hanesyddol.

Dylai dysgwyr allu dangos sgiliau dadansoddi a gwerthuso wrth fynd i'r afael â ffynonellau sy'n ymwneud â'r testun hanesyddol a ddewiswyd a dehongliadau hanesyddol sy'n cynnwys safbwyntiau cyferbyniol o ran digwyddiadau a phobl.

Dylai dysgwyr hefyd allu dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o'r cysyniadau hanesyddol canlynol yng nghyd-destun eu dewis o destun hanesyddol:

- parhad a newid
- nodweddion sy'n debyg ac yn wahanol
- arwyddocâd ac effaith
- achos a chanlyniad.

Dylai dysgwyr allu dewis, defnyddio a chymhwyso sgiliau a thechnegau sy'n cael eu defnyddio i gynnal ymholiadau hanesyddol, gan gynnwys:

- cael trosolwg o destun penodol
- casglu tystiolaeth i ddatblygu dealltwriaeth o'r hanes a'r dadleuon cysylltiedig
- crynhoi'r pwyntiau a'r dadleuon allweddol
- adolygu gwybodaeth a ffurfio rhagdybiaeth sy'n gysylltiedig â chwestiwn penodol
- dewis, dadansoddi, gwerthuso a defnyddio tystiolaeth
- cynllunio a llunio ymateb i gwestiwn penodol
- datblygu hunanwerthusiad beirniadol o'u perfformiad yn y dasg.

Cyfnod amser	Opsiwn	
Modern	2.5	Y Drydedd Reich, tua 1933 – tua 1945: astudiaeth achos ar genedlaetholdeb modern
	2.5.1	Atgyfnerthu'r Blaid Natsïaidd tua 1933–1934
	2.5.2	Polisïau Cymdeithasol ac ar Sail Hil tua 1933–tua 1939
	2.5.3	Polisïau Crefyddol ac Economaidd tua 1934 – tua 1939
	2.5.4	Effeithiau'r Ail Ryfel Byd ar fywydau pobl yr Almaen
	2.5.5	Cwymp y Drydedd Reich a dad-Natsïeiddio

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cynllun Dysgu ar gyfer Opsiwn 2.5

Modern: Y Drydedd Reich, tua 1933 – tua 1945: astudiaeth achos ar genedlaetholdeb modern

Darperir y cynllun dysgu hwn fel enghraifft ddarluniadol. Ei nod yw rhoi strwythur ac ysbrydoliaeth ond gellir ei addasu er mwyn diwallu anghenion unigryw, dewisiadau a dynameg dosbarthiadau unigol. Caiff athrawon eu hannog i addasu elfennau fel sy'n ofynnol i gyd-fynd â galluoedd a nodau dysgu eu myfyrwyr.

Ar gyfer pob adran o gynnwys yn yr uned hon, mae CBAC hefyd yn darparu adnoddau dysgu cyfunol a threfnwyr gwybodaeth. Gellir dod o hyd i'r rhain yma: https://adnoddau.cbac.co.uk/

2.5 Cefndir: tarddiad a thwf y Blaid Natsïaidd
(Mae pob opsiwn yn dechrau gydag adran gefndirol. Bwriad yr adrannau hyn yw rhoi cyd-destun angenrheidiol i ddysgwyr er mwyn iddynt gael mynediad at y testun hanesyddol. **Ni fydd dysgwyr yn cael eu hasesu'n uniongyrchol ar gynnwys yr adrannau cefndirol**).

Dylai dysgwyr fod yn ymwybodol o:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• rhesymau dros sefydlu Gweriniaeth Weimar a'r heriau oedd yn ei wynebu.	Ystyried gwaddol y Rhyfel Byd Cyntaf yn Ffrainc, Prydain, UDA a'r Almaen mewn perthynas â Chytundeb Versailles. Ffurfio Gweriniaeth Weimar ar ôl y Rhyfel Byd Cyntaf, Cytundeb Versailles, gorchwyddiant, ansefydlogrwydd gwleidyddol a gwrthwynebiad o'r ddau begwn.	**Gweithgareddau:** Mapiwch safbwyntiau Clemenceau, Lloyd-George a Wilson. Lluniwch dabl i ddeall cymhellion, digwyddiadau a chanlyniadau'r gwrthwynebiad o'r dde a'r chwith. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall rôl Cytundeb Versailles a'r croeso a gafodd gan wledydd perthnasol. Gallant ddadansoddi gwendidau Cyfansoddiad Weimar, gan ddeall heriau gwleidyddol. Gallant ymdrin â'r diwygiadau o dan Stresemann a chysylltu hyn â'r modd y gadawyd yr Almaen ar ôl ei farwolaeth yn 1929.	**Fideo(s):** I Was There: The Great War Interviews Post World War I Recovery: Crash Course History **Gwefan(nau):** Stab in the back propaganda	3 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

	Rôl Gustav Stresemann. Rôl diwygiadau economaidd a pholisi tramor o dan Stresemann. Effaith economaidd 1929.	**Gweithgareddau uwch:** Cynhaliwch ddadansoddiad ffynhonnell gynradd o bropaganda ar ôl y rhyfel, gan gysylltu hyn â'r teimladau yn yr Almaen ar ôl y Rhyfel Byd Cyntaf. Dadansoddwch nodweddion cadarnhaol a negyddol diwygiadau economaidd Stresemann. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr ymdrin â deunydd ffynhonnell sylfaenol a deall agweddau gwrth-Weimar, ynghyd â damcaniaeth Dolchstoss.		
• rhesymau dros ddatblygiad y Blaid Natsïaidd a'r gefnogaeth iddi, ac esgyniad Hitler i frig y Blaid.	Sefydlu Plaid Gweithwyr yr Almaen (DAP) yn 1919, y rhan a chwaraeodd Hitler ar y dechrau, ail-frandio'r Blaid Natsïaidd, Blynyddoedd Main y 1920au, Putsch München (Munich) a defnydd Hitler o bropaganda.	**Gweithgareddau:** Lluniwch linell amser o'r newidiadau strwythurol a roddwyd ar waith yn ystod Blynyddoedd Main 1924-1929 gan gynnwys: • Ralïau • Propaganda • Cynhadledd Bamberg y Natsïaid • Gaus • Etholiadau Lluniwch stribed llyfr comig i ddeall Putsch München (Munich). **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn deall tarddiad y DAP o dan Anton Drexler, gan fapio esgyniad Hitler mewn perthynas â'r dirywiad economaidd, a dadansoddi effaith Putsch München (Munich) a'r Blynyddoedd Main.	**Fideo(s):** Adolf Hitler: Leader of the Third Reich - Fast Facts | History **Gwefan(nau):** NSDAP 25 Point Plan.	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Gweithgaredd uwch: Ymdriniwch â'r cynllun 25-pwynt o dan y Blaid Natsïaidd (NSDAP) ac ystyriwch darddiad y rhethreg Natsïaidd wrth-Semitig. Ystyriwch sut oedd Putsch München (Munich) o fudd i'r Natsïaid (mewn perthynas â'r Blynyddoedd Main a Hitler yn ennill statws cwltaidd). **Canlyniad uwch:** Bydd dysgwyr yn adnabod tensiynau ar ôl y rhyfel a sut mae hyn yn cyd-fynd â dechreuad grwpiau eithafol yn Almaen Weimar.		

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.5.1 Atgyfnerthu'r Blaid Natsïaidd tua 1933–1934				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• y digwyddiadau a helpodd i atgyfnerthu safbwynt y Blaid Natsïaidd, gan gynnwys: • Tân y Reichstag a'r Ddeddf Alluogi • gwahardd y gwrthbleidiau.	Deall sut gwnaeth y digwyddiadau hyn alluogi Hitler a'r Blaid Natsïaidd i ennill a chanoli pŵer. Rhoddodd Tân y Reichstag ragesgus iddynt atal comiwnyddion, a llwyddodd Hitler i osgoi'r Reichstag yn sgil y Ddeddf Alluogi, gan reoli drwy archddyfarniad. Cwblhaodd gwaharddiad y gwrthbleidiau y trawsnewidiad i wladwriaeth dotalitaraidd.	**Gweithgareddau:** Gweithgaredd llinell amser: Mae dysgwyr yn creu llinell amser o ddigwyddiadau allweddol, gan gynnwys Tân y Reichstag, y Ddeddf Alluogi a gwahardd y gwrthbleidiau. Dadansoddiad o ffynhonnell: Bydd dysgwyr yn dadansoddi ffynonellau sylfaenol (e.e., areithiau ac erthyglau papur newydd) o'r cyfnod i asesu sut cafodd y digwyddiadau hyn eu fframio mewn propaganda Natsïaidd. **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn deall sut arweiniodd gwahardd y gwrthbleidiau ym mis Gorffennaf 1933 at wladwriaeth un blaid, a rôl y digwyddiadau hyn yn y ffordd gwnaeth y Blaid Natsïaidd atgyfnerthu pŵer. **Gweithgareddau uwch:** Gallai dysgwyr ymchwilio i'r ymateb rhyngwladol i Dân y Reichstag a'r Ddeddf Alluogi. Sut ymatebodd gwledydd eraill i'r digwyddiadau hyn? Dadansoddiad cymharol: Cymharwch broses Hitler i atgyfnerthu pŵer ag unbeniaid eraill mewn hanes (e.e., Mussolini, Stalin). Pa nodweddion tebyg neu wahanol sy'n gallu cael eu llunio yn eu dulliau?	**Fideo(s):** Rise of the Nazis BBC iPlayer - 07:35 – 18:00. The Reichstag Fire	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Canlyniadau uwch Gall dysgwyr gysylltu teimlad gwrth-sosialiaeth chwyldro 1917 yn Rwsia ac ystyried sut gall y tensiwn hwn ddatblygu (rhagfynegi Pact y Natsïaid a'r Sofietiaid).		
• sut daeth Hitler yn Führer yn 1934, gan gynnwys: • arwyddocâd marwolaeth Hindenburg • Noson y Cyllyll Hirion a llw teyrngarwch y lluoedd arfog i'r Blaid Natsïaidd.	Deall y newid o ddelio â bygythiadau allanol, i gael gwared ar wrthdaro mewnol yn y Blaid Natsïaidd. Deall y camau allweddol a arweiniodd at Hitler yn dod yn Führer. Mae hyn yn cynnwys arwyddocâd marwolaeth Arlywydd Hindenburg a'r ffaith bod Noson y Cyllyll Hirion wedi cael gwared ar wrthwynebwyr gwleidyddol, gan ddiogelu sefyllfa Hitler. Deall rôl y llw milwrol yn cadarnhau rheolaeth Hitler.	**Gweithgareddau:** Dadansoddiad o ffynhonnell: Dylai dysgwyr ddadansoddi ffynonellau sylfaenol ar Noson y Cyllyll Hirion i ystyried y broses o sefydlu gwladwriaeth heddlu. Tudalen flaen papur newydd: Bydd dysgwyr yn creu tudalen flaen papur newydd sy'n sôn am farwolaeth Hindenburg a Hitler yn cael y teitl Führer. **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn gwybod llinell amser digwyddiadau, gan gynnwys marwolaeth Hindenburg ar 2 Awst 1934, a sut arweiniodd hynny at uno rolau'r Canghellor a'r Arlywydd yn "Führer". Byddant hefyd yn deall sut gwnaeth Noson y Cyllyll Hirion (30 Mehefin–2 Gorffennaf 1934) alluogi Hitler i gael gwared ar yr arweinyddiaeth SA a gwrthwynebwyr gwleidyddol eraill. Arwyddocâd llw teyrngarwch y fyddin i Hitler, a sicrhaodd gefnogaeth filwrol i'r gyfundrefn Natsïaidd. **Gweithgareddau uwch:** Dadansoddwch ganlyniadau tymor hir Noson y Cyllyll Hirion. Sut gwnaeth hyn ad-drefnu strwythur pŵer Natsïaidd, a beth wnaeth ei ddatgelu am arddull arwain Hitler?	**Gwefan(nau):** Ffynhonnell Night of the Long Knives **Fideo(s):** Night of the Long Knives	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Canlyniad uwch: Gall dysgwyr ystyried y ffaith bod esgyniad Hitler i Führer yn gyfuniad o oportiwnistiaeth a gweithredoedd a gynlluniwyd ymlaen llaw.		

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.5.2 Polisïau cymdeithasol ac ar sail hil tua 1933–tua 1939				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)

• sut datblygodd polisïau ar sail hil o dan y Natsïaid, gan gynnwys:
  • gwrth-Semitiaeth, yr hil Ariaidd, Deddfau Nürnberg (Nuremberg) oedd yn cael eu plismona gan yr SS a'r Gestapo
  • Kristallnacht ac allfudo.
	Deall sut cafodd polisïau hiliol y Natsïaid, yn enwedig gwrth-Semitiaeth, eu gwneud yn sefydliadol, gan dargedu Iddewon a lleiafrifoedd eraill.
	
	Gwybod arwyddocâd Deddfau Nürnberg (Nuremberg), Kristallnacht, a gweithredoedd yr SS a'r Gestapo yn gorfodi'r polisïau hyn.
		Gweithgareddau:
		• bydd dysgwyr yn creu llinell amser o bolisïau cynyddol wrth-Semitig rhwng 1933 a 1939
		• dadansoddi posteri ac areithiau propaganda Natsïaidd i ddeall sut maen nhw'n cyfiawnhau polisïau gwrth-Semitig
		• bydd dysgwyr yn ystyried rolau grwpiau gwahanol (Iddewon, Ariaid, swyddogion yr SS a swyddogion y llywodraeth) i archwilio effaith y polisïau hyn.
		
		Canlyniad:
		Dylai dysgwyr gydnabod bod y gwersyll crynhoi cyntaf wedi'i sefydlu mor gynnar â mis Mawrth 1933, drwy greu Dachau. Byddant yn deall Deddfau Nürnberg (1935) a'r ffaith bod Iddewon wedi colli eu dinasyddiaeth a'u hawliau sylfaenol.
		
		Gallant ystyried sut gwnaeth Kristallnacht (9-10 Tachwedd, 1938) nodi trobwynt mewn trais Natsïaidd wrth-Semitig. Byddant yn gwybod am rolau'r SS a'r Gestapo yn plismona'r cyfreithiau hiliol hyn, ynghyd â'r polisi ehangach o annog allfudiad yr Iddewon cyn rhoi'r 'Ateb Terfynol' ar waith.
			Gwefan(nau):
			Llinell Amser Persecution of Jewish People
			
			The Nuremburg Race Laws
			
			Fideo(s):
			Fideo Escaping to Britain
				2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Gweithgareddau uwch: Bydd dysgwyr yn ymchwilio i effaith Kristallnacht ar gydberthynas y gwledydd a sut ymatebodd gwledydd i'r digwyddiad. Gallai dysgwyr ddadlau ynghylch: Sut arweiniodd Deddfau Nürnberg y ffordd i'r Holocost? Ymarfer traethawd: 'I ba raddau oedd Deddfau Nürnberg yn drobwynt ym mholisïau hiliol y Natsïaid?' **Canlyniadau uwch:** Gall dysgwyr archwilio cysylltiadau rhwng polisïau cynnar a gweithredoedd hil-laddol diweddarach.		

• sut datblygodd polisïau cymdeithasol o dan y Natsïaid, gan gynnwys:
  • propaganda, sensoriaeth, mudiadau ieuenctid a pholisïau addysg
  • newid bywydau pobl sydd ddim yn hoff o gymdeithasu, menywod, ieuenctid a gweithwyr.
	Deall sut defnyddiodd y Natsïaid bropaganda a sensoriaeth i reoli barn y cyhoedd, yn enwedig drwy addysg a mudiadau ieuenctid.
	
	Deall sut effeithiodd cyfundrefn y Natsïaid ar grwpiau cymdeithasol gwahanol fel menywod, pobl ifanc a gweithwyr.
		Gweithgareddau
		Bydd dysgwyr yn archwilio posteri, areithiau a ffilmiau Natsïaidd i nodi themâu allweddol (e.e., gwrth-Semitiaeth, cenedlaetholdeb a rolau rhywedd traddodiadol).
		
		Trafodaeth dosbarth: 'A wnaeth polisïau'r Natsïaid wella bywydau Almaenwyr cyffredin?' gyda grwpiau yn dadlau o safbwyntiau cymdeithasol gwahanol (e.e., menywod, pobl ifanc, gweithwyr).
		
		Canlyniad:
		Bydd dysgwyr yn deall rôl Joseph Goebbels a'r Weinyddiaeth Propaganda yn lledaenu ideoleg Natsïaidd:
		• sut defnyddiwyd sensoriaeth i reoli'r wasg, y radio a'r celfyddydau
			Gwefan(nau):
			Lives of women in Nazi Germany
			
			The school curriculum
				3 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		• strwythur a phwrpas mudiadau ieuenctid fel Mudiad Ieuenctid Hitler a Chynghrair Merched yr Almaen • effaith polisïau Natsïaidd ar rolau menywod, gan gynnwys eu ffocws ar fod yn fam a'r teulu • rôl Ffrynt Llafur yr Almaen a sut yr oedd bywydau gweithwyr yn cael eu rheoli drwy gynlluniau fel Cryfder Drwy Lawenydd (Kraft durch Freude). **Gweithgareddau uwch:** Project ymchwil: Ymchwiliwch i raddau'r gwrthwynebiad i bolisïau cymdeithasol y Natsïaid, gan ganolbwyntio ar grwpiau ieuenctid fel Môr-ladron Edelweiss a Swing Kids. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr gymharu polisïau Natsïaidd â pholisïau cyfundrefnau totalitaraidd eraill (e.e., UGSS Stalin). Gall dysgwyr werthuso effaith polisïau addysg Natsïaidd ar bobl ifanc yr Almaen.		

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Polisïau Crefyddol ac Economaidd tua .5.3 – tua 1934				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• newid polisïau yn ymwneud â chrefydd gan gynnwys: • y Concordat gyda'r Eglwys Gatholig, yr ymateb o fewn yr Eglwys Brotestannaidd a datblygiad yr Eglwys Gyffes • datblygiad Eglwys Genedlaethol y Reich.	Deall y rhesymau y tu ôl i Goncordat 1933 â'r Eglwys Gatholig. Deall datblygiad yr Eglwys Reich Genedlaethol, o ystyried dyfodiad yr Eglwys Gyffesol a'r ymatebion i hyn. Deall sut ceisiodd y gyfundrefn Natsïaidd greu eglwys Brotestannaidd wedi'i rheoli gan y wladwriaeth, sy'n cael ei galw yn Eglwys Reich, i hyrwyddo ideoleg Natsïaidd.	**Gweithgareddau:** • lluniwch linell amser yn dangos digwyddiadau allweddol o lofnodi'r Concordat i esgyniad yr Eglwys Gyffesol • Cyflwynwch ddadl: Pam wnaeth y gyfundrefn Natsïaidd geisio cael rheolaeth dros yr eglwysi? Sut oedd hyn yn cyd-fynd â'u nodau ideolegol ehangach? • archwiliwch areithiau neu ysgrifau ffigyrau Natsïaidd amlwg fel Ludwig Müller, Esgob y Reich. **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn gwybod am y *Reichskonkordat* (Concordat 1933 a lofnodwyd rhwng yr Almaen Natsïaidd a'r Fatican). Dylid hyrwyddo dealltwriaeth o sut rhannwyd yr Eglwys Brotestannaidd, gan arwain at greu Eglwys Reich o blaid y Natsïaid a'r Eglwys Gyffesol wrthwynebol. **Gweithgareddau uwch:** Tasg ymchwil: Cymharwch ymateb eglwysi Protestannaidd yr Almaen ag ymateb yr Eglwys Gatholig a gwerthuswch pa mor effeithiol oedden nhw yn gwrthwynebu polisïau'r Natsïaid. **Canlyniad uwch:**	**Gwefan(nau):** Extracts from the Concordat Agreement	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Bydd dysgwyr yn deall y gwrthdaro ideolegol dyfnach rhwng tueddiadau paganaidd y gyfundrefn Natsïaidd a gwerthoedd Cristnogol traddodiadol.		
• y newidiadau a'r polisïau economaidd a roddwyd ar waith i sefydlu awtarchiaeth gan gynnwys: • yr economi o dan Schacht • yr economi o dan Göring a'r Cynllun Pedair Blynedd.	Gwybodaeth am yr economi o dan Schacht a sut cafodd ei derbyn gan bobl yr Almaen. Dylid cyferbynnu hyn â'r economi o dan Göring, a dylid archwilio'r Cynllun Pedair Blynedd.	**Gweithgareddau:** • lluniwch siart cymharu yn dangos dulliau gweithredu Schacht a Göring at bolisi economaidd • dadansoddwch ddarnau o areithiau neu bolisïau economaidd a gyhoeddwyd o dan Schacht a Göring. **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn gwybod am y polisïau a roddwyd ar waith gan Schacht i leihau diweithdra a nod Cynllun Pedair Blynedd Göring i gyflawni awtarchiaeth (hunangynhaliaeth). Byddant hefyd yn deall nodau'r Cynllun Pedair Blynedd, gan gynnwys ailarfogi'r fyddin a pharatoi'r economi ar gyfer rhyfel. **Gweithgareddau uwch:** Cyflwynwch ddadl: Pa ddull gweithredu (Schacht neu Göring) oedd fwyaf buddiol i economi'r Almaen Natsïaidd? **Canlyniadau uwch:** Bydd dysgwyr yn deall sut roedd Cynllun Newydd Schacht yn cyferbynnu â Chynllun Pedair Blynedd mwy militaraidd Göring, ac arwyddocâd awtarchiaeth mewn ideoleg a nodau milwrol Natsïaidd.	**Gwefan(nau):** Improvement of living standards	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.5.4 Effeithiau'r Ail Ryfel Byd ar fywydau pobl yr Almaen				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• effaith y rhyfel ar fywydau pobl yr Almaen rhwng 1939 a 1941, gan gynnwys: • y newid yn rôl menywod • propaganda rhyfel.	effaith y rhyfel ar fywydau pobl yr Almaen rhwng 1939 a 1941, gan gynnwys: • rôl newidiol menywod (menywod yn cael rolau newydd mewn ffatrïoedd, ysbytai a rolau ategol milwrol wrth i'r dynion fynd i ryfel) • propaganda rhyfel (rôl propaganda Natsïaidd yn llywio canfyddiad y cyhoedd a'r defnydd o'r cyfryngau i ysgogi cefnogaeth i'r rhyfel).	**Gweithgareddau:** • dadansoddwch bosteri a ffilmiau propaganda adeg y rhyfel • cynhaliwch ddadleuon ar y newidiadau yn rolau menywod yn ystod y rhyfel • archwiliwch adroddiadau uniongyrchol gan y rhai yr effeithiodd yr ymgyrchoedd bomio arnynt. **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn gwybod termau allweddol fel 'rhyfel Diarbed', 'propaganda', 'gwrthsefyll' a 'gwrthwynebiad'. Byddant yn deall sut dylanwadodd propaganda ar fywyd pob dydd a morâl yn yr Almaen Natsïaidd. Gall dysgwyr drafod effaith ymgyrchoedd bomio ar sifiliaid yn yr Almaen. **Gweithgareddau uwch:** Ymchwiliwch i'r Kindertransport. Archwiliwch hanes y plant wnaeth fudo i Brydain yn ystod y rhyfel. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr ystyried a mynd i'r afael â materion yn ymwneud â hunaniaeth a chenedlaetholdeb ar gyfer y plant a fudodd o'r Almaen.	**Gwefan(nau):** 6 Stories of the Kindertransport	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• sut arweiniodd bomio'r Cynghreiriaid at 'ryfel diarbed' a'i effaith ar fywydau pobl yr Almaen, gan gynnwys: • gwrthwynebiad pobl ifanc i'r Natsïaid, gan gynnwys Grŵp y Rhosyn Gwyn; grwpiau a phobl grefyddol, gan gynnwys Martin Niemöller a Dietrich Bonhoeffer; ac adrannau o'r fyddin, gan gynnwys Ymgyrch Valkyrie • yr Ateb Terfynol.	sut arweiniodd bomio'r Cynghreiriaid at 'ryfel diarbed' a'i effaith ar fywydau pobl yr Almaen, gan gynnwys: • gwrthwynebiad i'r Natsïaid gan grwpiau ieuenctid, fel Grŵp y Rhosyn Gwyn, a gwrthwynebiad gan arweinwyr crefyddol fel Martin Niemöller a Dietrich Bonhoeffer. • effaith y bomio ar sifiliaid a dinasoedd, gan gynnwys dinistrio isadeiledd a chartrefi.	**Gweithgaredd:** Ysgrifennwch erthygl papur newydd yn amlinellu gwaith Grŵp y Rhosyn Gwyn. **Canlyniad:** Dylai dysgwyr wybod am waith Grŵp y Rhosyn Gwyn ac ystyried rôl y gwrthwynebiad yn ystod blynyddoedd cynnar y rhyfel. Gallant ystyried cynnydd y ffigyrau crefyddol a'u dynameg â'r gyfundrefn Natsïaidd. **Gweithgaredd uwch:** Ymchwiliwch i fywydau ac effaith unigolion fel Dietrich Bonhoeffer a grwpiau fel Grŵp y Rhosyn Gwyn. **Canlyniad uwch:** Bydd dysgwyr yn deall gwrthwynebiad a chanfyddiadau cymhleth Almaenwyr yn gwrthwynebu'r gyfundrefn Natsïaidd.	**Gwefan(nau):** [The White Rose Resistance Group]	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.5.5 Cwymp y Drydedd Reich a dad-Natsïeiddio				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• Berlin yn ildio a chwymp y Drydedd Reich, gan gynnwys: • dwysáu bomio'r cynghreiriaid a goresgyniad y Fyddin Goch • marwolaeth Hitler a'r Almaen yn ildio yn 1945.	Berlin yn ildio a chwymp y Drydedd Reich, gan gynnwys: • dwysáu bomio'r cynghreiriaid a goresgyniad y Fyddin Goch • marwolaeth Hitler a'r Almaen yn ildio yn 1945. Ymgyrch Barbarossa a rôl y Sofietiaid.	**Gweithgareddau:** Plotiwch y digwyddiadau allweddol o ymosodiad y cynghreiriaid a chwymp Berlin. **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn deall methiannau byddin yr Almaen a arweiniodd at eu methiant yn y rhyfel. Byddant hefyd yn deall y ddynameg ar y llwyfan rhyngwladol sydd hefyd yn chwarae rhan (UDA a'r Sofietiaid). **Gweithgareddau uwch:** Amlinellwch y cynlluniau i'r Almaen a drafodwyd yng nghynadleddau Tehran, Potsdam a Yalta. **Canlyniad uwch:** Bydd dysgwyr yn deall arwyddocâd cynadleddau Tehran, Potsdam a Yalta o ran nodi diwedd y gyfundrefn Natsïaidd.	**Fideo(s):** Front Seat at the Nuremberg Trials	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• dad-natsïeiddio gan gynnwys: • diddymu a gwahardd y Blaid Sosialaidd Genedlaethol • Treialon Nürnberg, 1945.	Diddymu a gwahardd y Blaid Sosialaidd Genedlaethol. Treialon Nürnberg yn 1945, lle cafodd troseddwyr rhyfel Natsïaid eu dwyn o flaen eu gwell.	**Gweithgaredd:** Gofynnwch i'r dysgwyr drafod pwy ddylai gymryd cyfrifoldeb dros y ffaith bod y gyfundrefn Natsïaidd wedi parhau. **Canlyniad:** Bydd dysgwyr yn deall pa mor allweddol oedd Treialon Nürnberg i daflwybr yr hawliau dynol sy'n gyfarwydd i ni. Byddant hefyd yn deall cymhlethdod cyfranogaeth a chyfrifoldeb o ran y gyfundrefn Natsïaidd. **Gweithgareddau uwch:** Drafftiwch fil hawliau dynol yn seiliedig ar y cyfnod ar ôl yr Almaen Natsïaidd. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr ystyried rôl Hawliau Dyn yn Nhreialon Nürnberg a sut mae hyn yn ymwneud â'n dealltwriaeth o Hawliau Dynol.		

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Profiadau Dysgu

Dylid annog dysgwyr i ystyried y profiadau a'r sgiliau dysgu canlynol i ddatblygu eu dealltwriaeth, gwerthfawrogiad a'u hymwybyddiaeth o gynnwys y pwnc ymhellach. Mae'r wybodaeth yn y tabl isod yn darparu cyfleoedd i athrawon integreiddio'r profiadau dysgu yn rhan o'u proses o gyflwyno'r pwnc.

Profiad Dysgu	Ymhelaethiad o'r Profiad Dysgu
Gwneud defnydd priodol o dechnoleg ddigidol wrth gwblhau'r cymhwyster, er enghraifft drwy gyrchu deunydd ffynhonnell hanesyddol yn ddigidol	Dylid rhoi'r cyfle i ddysgwyr gael mynediad i archifau ar-lein o bob cwr o'r byd. Bydd hyn yn eu galluogi i gael gafael ar amrywiaeth o ddeunyddiau ffynhonnell hanesyddol fel llythyrau, dyddiaduron neu ddogfennau'r llywodraeth. Gall dysgwyr hefyd ddefnyddio technoleg ddigidol i ymchwilio i'r testun i'w astudio ac i feithrin eu dealltwriaeth o'r cyd-destun hanesyddol ymhellach. Caiff dysgwyr y cyfle hefyd i gyflawni eu hymchwiliad hanesyddol yn ddigidol, fel rhan o'r asesiad ar gyfer yr uned hon.
Cymryd rhan mewn ymweliadau addysgol wyneb yn wyneb neu'n ddigidol	Gall dysgwyr fynd i'r afael â'r adnoddau ar wefan Ymddiriedolaeth Diwrnod Cofio'r Holocost a chymryd rhan yn y teithiau rhithiol byw o Auschwitz lle maent yn cael eu tywys.
Meithrin empathi, goddefgarwch, cydymdeimlad a chwilfrydedd drwy astudio gwahanol gyd-destunau hanesyddol	Bydd dysgwyr yn astudio effeithiau totalitariaeth a gwladwriaeth ffasgaidd. Mae hyn yn galluogi'r dysgwyr i brofi empathi. Bydd natur sensitif y dysgu yn galluogi dysgwyr i drin y pwnc mewn modd sensitif. Bydd dysgu am brofiadau'r Holocost yn galluogi dysgwyr i ddatblygu empathi a thosturi.
Gweithio ar y cyd	Bydd dysgwyr yn meithrin eu dealltwriaeth o safbwyntiau a chynnwys drwy ddadlau a thrafod.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru

Llinynnau Cwricwlwm i Gymru	
Themâu sy'n trawstorri	
Cyd-destunau Lleol, Cenedlaethol a Rhyngwladol	Bydd Astudio Y Drydedd Reich (yr Almaen Natsïaidd o tua 1933–tua 1945) yn galluogi dysgwyr i archwilio cyd-destunau rhyngwladol drwy archwilio sut cafodd grymoedd economaidd, gwleidyddol a chymdeithasol byd-eang eu ffurfio a sut effeithiodd y gyfundrefn Natsïaidd arnynt. Arweiniodd esgyniad a gweithredoedd Y Drydedd Reich at ganlyniadau rhyngwladol sylweddol, sy'n golygu ei fod yn astudiaeth achos mewn dynameg cenedlaetholdeb ac awdurdodaeth.
Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb	Bydd dysgwyr yn ystyried safbwyntiau a phrofiadau gwahanol wrth archwilio bywydau menywod a phlant yn yr Almaen Natsïaidd. Byddant yn ystyried profiadau'r rhai a gafodd eu herlid, ac yn trin y syniad o wahaniaethu a rhagfarn mewn cymdeithas.
Addysg Hawliau Dynol ac Amrywiaeth	Ystyried profiadau mudwyr y bu'n rhaid iddynt ffoi i Brydain i osgoi cael eu herlid (Kristallnacht) a defnyddio gwefan cofeb yr Holocost i ystyried gwaddol y rhai gafodd eu targedu o dan Y Drydedd Reich.
Gyrfaoedd a Phrofiadau Cysylltiedig â Byd Gwaith	Bydd dysgwyr yn dadansoddi ffynonellau cynradd ac eilaidd am yr Almaen Natsïaidd, fel propaganda, cyfreithiau a thystiolaeth goroeswyr. Bydd hyn yn atgyfnerthu eu sgiliau ymchwilio a dadansoddi, sy'n werthfawr mewn gyrfaoedd fel y gyfraith, newyddiaduraeth a pholisi cyhoeddus.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

<table>
<tr><th colspan="2">Sgiliau trawsgwricwlaidd – Llythrennedd</th></tr>
<tr><td colspan="2">Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Llythrennedd mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn cynnwys dadansoddi deunydd ffynhonnell, cyfleoedd ysgrifennu estynedig, datblygu geirfa, dadlau a thrafod. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr oherwydd y byddant yn meithrin sgiliau trawsgwricwlaidd a fydd yn sail i bedwar diben y Cwricwlwm i Gymru, yn ogystal â sgiliau cyfathrebu y gellir eu defnyddio ar draws pynciau gan eu paratoi ar gyfer addysg neu gyflogaeth yn y dyfodol.

Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Llythrennedd yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.</td></tr>
<tr><td>Gwrando</td><td>Caiff dysgwyr y cyfle i asesu cywirdeb a dibynadwyedd deunydd ffynhonnell a rhannu safbwyntiau drwy drafodaeth a dulliau cwestiynu llafar wrth gael eu haddysgu am gynnwys y fanyleb.

Enghreifftiau

• Caiff dysgwyr eu hannog i ddadlau ac ymateb i safbwyntiau eraill.
• Caiff dysgwyr gyfleoedd i wrando ar bodlediadau a recordiadau i ddatblygu eu geirfa a meithrin eu sgiliau gwrando.
• Mae'r defnydd o hanes llafar a chyfweliadau yn meithrin sgiliau gwrando a'r gallu i ymateb i eraill yn briodol.
• Caiff dysgwyr y cyfle i rannu ac ymateb i gyflwyniadau gan eu cyfoedion.</td></tr>
<tr><td>Darllen</td><td>Caiff dysgwyr y cyfle i ddarllen deunydd ffynhonnell cyfoes ynghyd ag amrywiaeth o ddehongliadau hanesyddol, cyn gwerthuso'r ffynonellau yn feirniadol, dadansoddi eu cynnwys a chymharu a chyferbynnu ffynonellau sy'n canolbwyntio ar y dehongliad maen nhw'n ei roi o ddigwyddiadau.

Enghreifftiau

• Gall dysgwyr ddefnyddio amrywiaeth o dechnegau darllen fel sgimio a sganio neu ddarllen ar gyfer pwrpas.
• Darllen darnau o amrywiaeth eang o ffynonellau fel areithiau, erthyglau, darnau o ddyddiaduron, cofnodion hanesyddol a phapurau newydd.
• Cymharu a chyferbynnu cynnwys ffynonellau hanesyddol.
• Asesu dibynadwyedd a chywirdeb y testun i feithrin y sgìl o ddarllen yn feirniadol.</td></tr>
<tr><td>Siarad</td><td>Caiff dysgwyr y cyfle i feithrin eu dealltwriaeth o safbwyntiau a chynnwys drwy ddadlau, trafod, cyflwyniadau a gwaith grŵp.

Enghreifftiau</td></tr>
</table>

© WJEC CBAC Ltd. 2025

	• Dadlau'r rheswm pwysicaf pam y digwyddodd digwyddiad • Gofyn cwestiynau er mwyn egluro a meithrin dealltwriaeth. • Gall dysgwyr feithrin sgiliau siarad drwy waith grŵp a gwaith mewn parau.
Ysgrifennu	Caiff dysgwyr y cyfle i ddefnyddio amrywiaeth o eirfa pwnc benodol, iaith idiomatig a gallu cyflwyno eu gwaith yn ddigidol. Byddant yn cael cyfleoedd hefyd i fyfyrio ar strwythur a chynnwys eu gwaith hysgrifennu. **Enghreifftiau** • Dangos esiamplau o atebion drwy weithgareddau athro, cyfoedion a hunanasesu. • Caiff dysgwyr y cyfle i ddefnyddio amrywiaeth eang o arddulliau ysgrifennu fel ffurfiol, anffurfiol a pherson cyntaf.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Sgiliau trawsgwricwlaidd – Rhifedd	
Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Rhifedd mewn TGAU Hanes, er enghraifft dadansoddi newid yn y boblogaeth, dehongli ystadegau mewn ffynonellau sylfaenol ac eilaidd, dadansoddi graffiau a llinellau amser a mynd i'r afael â chysyniadau fel ymwybyddiaeth gronolegol. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn eu galluogi i roi digwyddiadau mewn cyd-destun a mesur newid. Gall dysgwyr lunio casgliadau seiliedig ar dystiolaeth sy'n seiliedig ar ystadegau a data rhifiadol. Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Rhifedd yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.	
Mae dysgu am geometreg yn ein helpu ni i ddeall siâp, gofod a safle, ac mae dysgu am fesur yn ein helpu i feintioli yn y byd go iawn	Caiff dysgwyr gyfleoedd i ddadansoddi mapiau i ddeall twf a datblygiad ymerodraethau neu gynrychioliad daearyddol o ryfeloedd. **Enghreifftiau** • Gall dysgwyr ddadansoddi mapiau, strwythurau ac arteffactau. • Yna, gall dysgwyr ddadansoddi prosesau rhannu tir a chynllunio trefol. • Mae cyfleoedd i ddadansoddi strategaethau ac amddiffynfeydd milwrol.
Mae dysgu bod ystadegau yn cynrychioli data a bod tebygolrwydd yn modelu siawns yn ein helpu ni i ddod i gasgliadau ac i wneud penderfyniadau gwybodus	Caiff dysgwyr gyfleoedd i archwilio neu ddadansoddi data a graffiau drwy ddadansoddi ffynonellau. **Enghreifftiau** • Gall dysgwyr ddadansoddi data i lunio casgliadau ar ystadegau fel twf poblogaeth, costau ac ehangu tir. • Gellir dehongli deunydd eilaidd fel graffiau a siartiau. • Mae cyfleoedd i ddysgwyr greu eu cynrychioliadau rhifyddol eu hunain o'r data a gasglwyd.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Sgiliau trawsgwricwlaidd – Cymhwysedd Digidol	
Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Cymhwysedd Digidol mewn TGAU Hanes. Gall dysgwyr ddefnyddio technoleg ddigidol i gael gafael ar amrywiaeth eang o ffynonellau hanesyddol ac i ymchwilio i bwnc hanesyddol. Caiff dysgwyr y cyfle hefyd i feithrin eu sgiliau digidol wrth baratoi a chwblhau eu hasesiadau di-arholiad. Bydd y cyfleoedd hyn yn galluogi dysgwyr i feithrin sgiliau trawsgwricwlaidd sy'n ategu pedwar diben y cwricwlwm, ynghyd â galluogi mynediad pellach i wybodaeth hanesyddol wrth feithrin sgiliau meddwl creadigol ac ymwybyddiaeth foesegol presennol ac ar gyfer y dyfodol. Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Cymhwysedd Digidol yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.	
Dinasyddiaeth	Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o bwysigrwydd priodoliadau, gan gynnwys defnyddio adnoddau mewn fformatau digidol fel e-lyfrau ac erthyglau ar-lein. Bydd yn ofynnol i ddysgwyr fynd i'r afael â phriodoliadau wrth ddadansoddi eitemau ar gyfer eu hymchwiliad hanesyddol a meddwl yn feirniadol am awduron tystiolaeth ddigidol. **Enghraifft** Dylid sicrhau bod dysgwyr yn ymwybodol o hawlfraint a llên-ladrad wrth edrych ar dystiolaeth hanesyddol ac wrth ddatblygu a chyflwyno eu dadleuon eu hunain mewn perthynas â thestun.
Rhyngweithio a Chydweithio	Gall dysgwyr gydweithio (yn ddigidol) ar dasgau wrth baratoi ar gyfer yr arholiad. Gallai hyn gynnwys asesiadau cyfoedion, ymateb i adborth yr athro neu greu gwaith. **Enghraifft** Mewn grwpiau, gallai dysgwyr ymchwilio i bwnc er mwyn cyflwyno maes astudiaeth a'i gyflwyno.
Cynhyrchu	Bydd cyfleoedd i ddysgwyr ymchwilio i amrywiaeth o ffynonellau yn ddigidol a byddant yn meithrin sgiliau digidol wrth greu asesiadau di-arholiad mewn fformat digidol. **Enghreifftiau** • Defnyddio archifau cenedlaethol a rhyngwladol i ddod o hyd i ddeunyddiau sy'n cysylltu â'r maes astudio. • Cwblhau'r asesiad gan ddefnyddio technoleg ddigidol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Sgiliau Cyfannol	
Creadigrwydd ac Arloesi	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Creadigrwydd ac Arloesi mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr er mwyn iddynt ymddiddori mwy yn y gwersi a mwynhau dysgu drwy dasgau sy'n eu hysgogi. Caiff dealltwriaeth ddyfnach ei meithrin drwy annog dysgwyr i gymryd rôl weithredol yn eu dysgu. **Enghreifftiau** • Bydd dysgwyr yn dangos creadigrwydd wrth ddatblygu ymatebion, mynegi eu barn am faterion hanesyddol perthnasol a gwerthuso ffynonellau a thystiolaeth yn feirniadol mewn asesiadau. • Caiff dysgwyr gyfleoedd i fod yn greadigol ac i arloesi wrth gyflwyno gwybodaeth a chanfyddiadau.
Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn datblygu'r gallu i feddwl yn ddadansoddol, ac i gasglu tystiolaeth, myfyrio arni a'i gwerthuso'n feirniadol er mwyn llunio barn wybodus ar amrywiaeth o bynciau. Gellir cymhwyso'r sgìl hwn i senarios bywyd go iawn. **Enghreifftiau** • Caiff dysgwyr gyfleoedd i ofyn cwestiynau ystyrlon ar ddeunydd ffynhonnell a dehongliadau hanesyddol, ac i'w gwerthuso fel rhan o'u proses o ddatblygu dadleuon beirniadol perthnasol. • Bydd dysgwyr yn datblygu eu gallu i weld materion o sawl safbwynt. • Drwy astudio parhad a newid dros amser, bydd dysgwyr yn meithrin eu sgiliau datrys problemau y gallant eu cymhwyso yn eu bywydau yn y dyfodol. • Bydd dysgwyr yn gwerthuso ffynonellau a dehongliadau hanesyddol o ran dibynadwyedd, rhagfarn a phwrpas. • Mae meddwl yn feirniadol a datrys problemau yn annog dysgu annibynnol ac yn hyrwyddo'r gallu i ddod i benderfyniadau rhesymol a gwybodus mewn agweddau eraill ar fywyd fel addysg bellach neu waith.
Cynllunio a Threfnu	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Cynllunio a Threfnu mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am fod y sgiliau cyfannol hyn yn galluogi dysgwyr i ymgysylltu â'r gorffennol, dadansoddi gwybodaeth a chyfathrebu â'u canfyddiadau, sydd wedyn yn galluogi dysgwyr i wella eu dealltwriaeth academaidd a'u paratoi i gymhwyso gwybodaeth hanesyddol mewn cyd-destunau modern. Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Cynllunio a Threfnu yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

	Enghraifft • Caiff dysgwyr gyfleoedd i gynllunio ac yna gwblhau eu hymateb i gwestiwn ymholi.
Effeithiolrwydd Personol	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Effeithiolrwydd Personol mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn datblygu gwydnwch a'r gallu i weithio'n effeithiol. Mae hyn yn helpu i feithrin sgiliau rheoli amser dysgwyr a'r gallu i flaenoriaethu tasgau, gan wella gallu dysgwyr i ddod yn unigolion hyblyg. **Enghreifftiau** • Bydd dysgu am destunau a allai fod yn sensitif yn galluogi dysgwyr i ddatblygu eu dealltwriaeth emosiynol a'u hymwybyddiaeth hanesyddol. • Bydd cyfleoedd i gael asesiadau gan gyfoedion, hunanasesiadau ac asesiadau gan athrawon yn annog dysgwyr i ddatblygu strategaethau effeithiol i wella eu gwaith. • Cydweithio ar dasg ymchwil neu gyflwyniad. • Datblygu gwydnwch drwy adolygu ac ailfodelu atebion. • Mae cyfleoedd i ddysgwyr fynegi eu barn am faterion hanesyddol perthnasol, deunyddiau ffynhonnell cyfoes a dehongliadau hanesyddol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Geirfa ar gyfer Opsiwn 2.5

Modern: Y Drydedd Reich, tua 1933 – tua 1945

Term	Diffiniad
Adolf Hitler	Arweinydd (Führer) y blaid Natsïaidd ac unben yr Almaen Natsïaidd rhwng 1933 tan ei farwolaeth yn 1945. Chwaraeodd rôl ganolog ar ddechrau'r Ail Ryfel Byd a'r Holocost.
Deddf Alluogi	Deddf o 1933 a roddodd y pŵer i Hitler basio deddfau heb y Reichstag (y senedd), gan ei alluogi yn y bôn i sefydlu unbennaeth ac atgyfnerthu ei reolaeth dros yr Almaen.
Deddfau Nürnberg (Nuremberg)	Cyfres o ddeddfau gwahaniaethol a basiwyd yn 1935 wnaeth gymryd eu dinasyddiaeth Almaenaidd oddi ar yr Iddewon, gwahardd priodas rhwng Iddewon a phobl nad oeddent yn Iddewon, a gosod sylfeini ar gyfer erledigaeth bellach
Gestapo	Heddlu cudd swyddogol yr Almaen Natsïaidd, sy'n gyfrifol am gael gwared ar wrthwynebiad i'r gyfundrefn a gorfodi polisïau Natsïaidd drwy ofn a bygythiadau.
Gweriniaeth Weimar	Llywodraeth ddemocrataidd yr Almaen rhwng 1919 a 1933, a wynebodd ansefydlogrwydd gwleidyddol ac economaidd. Arweiniodd ei chwymp at esgyniad y gyfundrefn Natsïaidd.
Hil Ariaidd	Cysyniad allweddol yn ideoleg y Natsïaid, sy'n cyfeirio at 'hil oruchaf' o Almaenwyr pur nad ydynt yn Iddewon, y mae ganddyn nhw yn aml wallt golau a llygaid glas. Defnyddiwyd y gred hon i gyfiawnhau hiliaeth a gwrth-Semitiaeth.
Kristallnacht	Enw arall ar hwn yw 'Noson y Gwydr Toredig' (9-10 Tachwedd 1938), pan ymosodwyd ar gartrefi a busnesau Iddewig a synagogau ledled yr Almaen ac Awstria, gan nodi cynnydd sylweddol yn erlyniad y Natsïaid o'r Iddewon.
Lebensraum	Yr ystyr llythrennol yw 'lle i fyw', ac roedd hwn yn un o bolisïau craidd y Natsïaid wedi'i anelu at ehangu tiriogaeth yr Almaen, yn benodol i mewn i Ddwyrain Ewrop, er mwyn diogelu adnoddau a gofod i'r boblogaeth Ariaidd.
Propaganda	Dull a ddefnyddiwyd yn eang gan y gyfundrefn Natsïaidd, yn enwedig o dan Joseph Goebbels, i reoli barn y cyhoedd drwy'r cyfryngau, ralïau a phosteri sy'n hyrwyddo ideoleg y Natsïaid.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Y blaid Natsïaidd (NSDAP)	Plaid Sosialaidd Genedlaethol Gweithwyr yr Almaen, plaid wleidyddol dde eithafol dan arweiniad Adolf Hitler, a oedd yn hyrwyddo cenedlaetholdeb, gwrth-Semitiaeth a thotalitariaeth.
Y Drydedd Reich	Cyfeiriadau at yr Almaen Natsïaidd, y gyfundrefn a arweiniwyd rhwng 1933 ac 1945 gan Adolf Hitler, y bwriadwyd iddo fod yn olynydd i'r Ymerodraeth Rufeinig Sanctaidd (Y Reich Gyntaf) a'r Ymerodraeth Almaenig (yr Ail Reich)
Yr Holocost	Hil-laddiad o chwe miliwn o Iddewon a miliynau o bobl eraill gan gynnwys Roma, unigolion anabl a gwrthwynebwyr gwleidyddol, mewn modd systemig a noddwyd gan y wladwriaeth gan yr Almaen Natsïaidd yn ystod yr Ail Ryfel Byd.
Yr SS (Schutzstaffel)	I ddechrau, tyfodd uned gwarchodlu personol Hitler, yr SS, i fod yn sefydliad parafilwrol pwerus o dan Heinrich Himmler, yn gyfrifol am lawer o'r erchyllterau a gyflawnwyd yn ystod yr Holocost.

© WJEC CBAC Ltd. 2025